

Grenzen van een Grensgebied

In gezelschap stelt mijn gastheer of gastvrouw mij nadrukkelijk en met kennelijk genoegen als kunstenaar voor en niet als wetenschapper. Eerlijk gezegd komt dat mij wel goed uit, want als kunstenaar krijg ik meer aandacht en respect dan als wetenschapper. Betekent dit dat voor mij de kunst belangrijker of 'hoger' is dan de wetenschap? Daar lijkt het wel op. Zo zou ik mijn deeltijd baan in de wetenschap opzeggen, als ik meer zou gaan verdienen in de kunst. Neem ik evenwel wat meer afstand, dan denk ik toch dat wetenschap en kunst gelijkwaardig zijn. Let wel, gelijkwaardig maar niet gelijk.

Met Nelson Goodman ben ik van mening dat niet alleen de wetenschap, maar ook de kunst bijdraagt aan kennis en begrip. Alleen maken ze gebruik van uiteenlopende symboolsystemen. Zo is diskreetheid een symptoom van wetenschappelijke symboolsystemen, terwijl densiteit een symptoom van artistieke symboolsystemen is. Als ik een tekening maak, dan is alle informatie die op papier komt in principe relevant, van de dikte of rafeligheid van de lijnen tot al dan niet bedoelde vingerafdrukken. Maar teken ik een grafiek op het bord, dan is het aantal relevante variabelen zeer beperkt. Zo is de richting van de lijn van belang, maar de lijndikte speelt meestal geen rol. Mijn studenten kennen de grammatica van de grafiek en weten hoe ze de discrete symbolen moeten lezen. Overigens moet ook de kunstliefhebber de overvloed aan 'dichte' informatie in tekeningen min of meer correct 'lezen'. Daarbij spelen de emoties vaak nog wel zo'n grote rol als het verstand.

Goodman laat zien dat niet alle artistieke symboolsystemen gekenmerkt worden door densiteit of vergelijkbare symptomen, net zo min als wetenschappelijke symboolsystemen allemaal discreet zijn. Het gaat om accentverschillen. Dit opent de mogelijkheid van overgangsgebieden; zeg maar, half wetenschap, half kunst. En in toenemende mate zie je zowel kunstenaars als wetenschappers dit midden gebied opzoeken. Denk bijvoorbeeld aan de eigentijdse beeldende kunst waarbij kunstenaars, critici en fans steeds meer woorden en ogenschijnlijk wetenschappelijke termen gebruiken. (Wat haat ik dit zogenaamde discours.) Omgekeerd zie je vooral postmoderne wetenschappers die quasi-artistieke artikelen schrijven waar geen touw aan vast te knopen is. (Moet ik ook niets van hebben.) Vermoedelijk hopen de betrokkenen met de combinatie van wetenschap en kunst hun toch al hoge status nog verder te verhogen.

In feite is het natuurlijke grensgebied tussen kunst en wetenschap begrenst; het biedt ruimte aan een kleine groep kunstenaars en wetenschappers. De gebieden verder van de grens af zijn daarentegen uitgestrekt. Daar speelt het artistieke en wetenschappelijke bedrijf zich af. Wil iedereen het 'modieuze' ideaal volgen en in het grensgebied werken, dan gaat dat ten koste van zowel de kunst als de wetenschap. Immers vanwege de nadruk op dichte symbolen in de kunst en discrete symbolen in de wetenschap blijft de doorsnee kunstbeoefening fundamenteel verschillen van de doorsnee wetenschapsbeoefening. Wie dat ontkent heeft het te hoog in de bol. Zelfs kunstenaars en wetenschappers past enige bescheidenheid.

Ik hou van het verschil tussen kunst en wetenschap. Ik kan er tegengestelde behoeften en kwaliteiten in kwijt. Overigens heeft alles een prijs. Als ik twee maal per jaar de overstap maak, verander ik weliswaar niet van kleding, maar des te meer van instelling. Vooral de overgang van wetenschap naar kunst is moeizaam. Dat komt door de andere geestesgesteldheid. Pas na twee maanden slecht werk maken komt er iets behoorlijks uit mijn handen.

Hans abbing is beeldend kunstenaar en econoom. Tekeningen en foto's zijn te zien op www.hansabbing.nl